

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 426. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356982240/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Sonde ned paa det syge Punkt, hvor Aanden taber sit Herredømme over sig selv: Søvnngænger, dyrisk Betagethed, Adspredthed, Fejghed under Dødsangst. Man tænke paa en Lidenskab som Elskov; den er ganske vist ikke af forstandig Natur, men den har en Side, fra hvilken den kan ses i Sammenhæng med Fornuft og Aand. Derfor skildrer Kleist den gennemgaaende og med beundringsværdig Kraft som rent sygdomsagtig, som Mani.

Da Kätchen fra Heilbronn første Gang ser Grev Wetter af Strahl, taber hun i samme Øjeblik Alt, hvad hun har i Hænde, Bakken med Forfriskninger, Vin og Bæger og styrter ligbleg med Hænderne foldede ned for ham paa sit Ansigt, som om Lynet havde ramt hende. Greven siger hende et venligt Ord og bereder sig kort efter til at ride bort; da hun fra sit Vindue ser ham stige til Hest, springer hun, for at følge ham, fra Vinduet tredive Fod ned paa Gadens Stenbro og brækker begge sine Ben. Seks Uger ligger hun i Feber. Neppe helbredet rejser hun sig, samler en Bylt og flygter fra sit Hjem for at opsøge Greven og følge ham i blind Hengivelse fra Sted til Sted, ledet alene af Straalen fra hans Aasyn, der som et femtraadet Tov har slynget sig om hendes Sjæl. Hun vandrer paa nøgne Fødder, som rides af enhver Flintesten, med den korte Kjole, der dækker hendes Lænder, flagrende i Vinden, uden anden Skærm end en Hat af Straa mod Solens Stik og Uvejrets Vrede. Hvorhen hendes Fod vender sig, gennem Kløfternes Taage, gennem øde Egne, som Solen svider, gennem sammenvoksede Skoves Mørke, skrider hun som en Hund, der har lugtet sin Herres Sved, bag efter ham. Og hun, som var vant til at hvile paa bløde Puder og som sporede den mindste Ujævnhed i Lagenets Traade, naar hendes Haand uagtsomt havde spundet den ind deri, hun ligger nu som en Tjenestekvæde i hans Stalde og synker, naar Natten kommer, udmattet ned paa det Straa, der er kastet under hans stolte Heste.

Den djærve Fynd i disse Ord af hendes Fader skildrer sandt. Greven, der véd sig uden Skyld, søger paa alle Maader at fjerne hende. Da han en Nat finder hende i Stalden, sparkes han den unge Pige til Side med Foden, mere end én Gang løfter han Hundepisken imod hende; han lader hende opofre sig for hans Trolovede, der jager hende ind i et i lyse Luer brændende Hus for at hente hans Billede, ja endnu engang for at hente Futeralet til dette Billede, og med den højeste Begejstring og

den dybeste Ydmyghed finder hun sig i Alt og udfører Alt. Det er efter Käthchens Mønster, at Hertz i *Svend Dyrings Hus* har dannet sin smægfuldere og mattere Fremstilling af en Alt betagende, uigen-gældt Lidenskab. *Käthchen von Heilbronn* indeholder ved Siden af meget Latterligt og Stødende ogsaa meget Storladent; man vil allerede af det Anførte se, at denne Lidenskab, der indfinder sig med en Pludselighed som et Slagtilfælde, der fremdeles som en flks Idé fortærer alle andre Forestillinger i Sjælen, og som, selv et Under, ved en Kernubs Hjælp udfører Undere, er drevet ud over det Naturliges og Sundes Grænser. Der er ligefuldt noget Skønt deri. Det har tilfredsstillet Kleist, der nærrede en saa brændende Afsky for Frasen, at frenstille en elskende Kvinde, hos hvem alt det var Sandhed og Virkelighed, der hos andre elskende Kvinder kun er Talemaader. Han selv havde jo villet elskes paa denne Maade af sin Wilhelmine. Han havde senere rettet et saa overspændt Forlangende til en ung Pige, hvem han havde lært at kende hos Körners i Dresden og som havde faaet ham kær, at Forholdet mellem dem af den Grund var bleven opløst. Nu tyede han med sit Ideal over i Poesien.

At se ham og elske ham var Et — at følge den Elskede Jorden over — at være ham mere hengiven end en Hund — at gaa i Ilden for ham: det er velgørende at se alle disse Talemaader blive til Virkelighed her. Men dog henhører det Alt under Sygdomslæren. Hertil kommer den romantiske Begrundelse. Käthchen forfærdes ved Synet af Greven, fordi hun en Nat har set ham i et Drømmesyn. Men medens dette Drømmesyn staar paa, ligger Greven dødssyg af Tyfus, udstrakt som et Lig i sin Seng, og det forekommer ham selv, som om han træder ind i Käthchens Kammer. Hendes Syn og hans Drøm svarer Punkt for Punkt til hinanden, saa Greven, da han erfarer Sammenhængen, med Angst maa udraabe:

Nu staar mig bi, I Guder! jeg er dobbelt!
En Aand jeg er og vandrer om ved Nat.

Vi ser atter her Dobbeltgængeriet som Romantikernes Yndlingstanke i nær Forbindelse med Søvn-gængeriet.

En lignende Rolle spiller Søvn-gængeriet i Kleist's og maaske Romantikens ypperste Drama, *Prinsen af Homburg*, i hvilket alle de vigtigste Personligheder staar som mejslede ud i Sten. Repliken